

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Het kabinet schrapt terecht het recht op langdurige zorg [1]

Ja, vanuit christendemocratisch perspectief is een recht op zorg vreemd

door *Gerard Adelaar*

De auteur is adviseur in de gezondheidszorg.

De zorgkostendiscussie is een symptoomdiscussie. Primair moet discussie gevoerd worden over de culturele inrichting van onze samenleving. Ten behoeve van onze eenzijdig individuele ontplooiingswedloop hebben wij de collectieve arrangementen zo opgetuigd dat hulpbehoevenden ons pad niet kunnen belemmeren. Ook omdat gezondheidsafwijkingen niet passen bij de wijze waarop wij het leven zien, hebben wij deze buiten ons leven en buiten de reguliere maatschappij geparkeerd. Natuurlijk levert dat ook schuldgevoelens op. Het recht op langdurige zorg werd een van de aflaten om die af te kopen.

Dit recht op zorg wordt door het kabinet in de hele langdurige zorg afgeschaft en omgezet in een voorziening. Daarnaast brengt het kabinet ondersteunende zorg naar gemeenten en voert het aanzienlijke budgetkortingen door. Vanuit christendemocratisch perspectief is dat niet betreurenswaardig.

* * *

In onze samenleving is het leven maakbaar. Twee aspecten zijn hier relevant. Ten eerste wordt het schone ideaal van zelfontplooiing meer als individuele vrijheid dan als verantwoordelijkheid ingevuld. Het verzorgen van een familielid of buur past niet bij een indrukwekkende carrière. Tijd is er niet voor, zeker sinds vrouwen in groten getale de arbeidsmarkt hebben bestormd. Hier zit weinig speelruimte, omdat de emancipatiebeweging en de anticonceptiepil het kindertal per vrouw terugbrachten van 4,5 in 1900 naar 3 in de jaren zestig tot 1,75 in de decennia die volgden. Daarmee vormde zich één van de meest bepalende onderdelen van het solidariteitsvraagstuk: een wringende verhouding tussen werkenden en niet-werkenden.

Ten tweede passen handicaps, chronische ziekte en lijden niet in ons beeld van de maakbare werkelijkheid. Bij te genezen ziekte kan een medisch specialist, priester van het maakbaarheidsgeloof, genezing brengen. In geval van chronische hulpbehoevendheid is dat niet mogelijk. Ouderen en gehandicapten belanden in geformaliseerde zorg, niet alleen omdat wij er geen tijd voor hebben, maar ook omdat hun gebrokenheid

niet past bij hoe het er in ons leven van alledag, aan toe gaat.

Hiermee moge summier zijn aangestipt hoe wij de indrukwekkende collectieve arrangementen van de verzorgingsstaat minstens voor een deel hebben opgetuigd ten behoeve van onze eenzijdige invulling van zelfontplooiing. Intussen is het vrijwel zeker dat respect voor de menselijke waardigheid en liefde voor de zwakken ons daartoe hebben gebracht. In onze werkelijkheid is dat ook zo. Met het via geformaliseerde zorg uit ons leven wegmoffelen van gebrokenheid, hulpbehoevendheid en lijden zijn wij voor die verschijnselen namelijk juist ook gevoelig geworden. Wij komen er in ons leven van alledag immers in mindere mate gedurig mee in aanraking. Zo werkt dat nu eenmaal. Sinds de meesten van ons geen kippen meer slachten of geslacht zien worden, worden wij ook eerder geraakt door dierenleed.

Als dan de moeite en het ongemak van persoonlijke naastenliefde zijn weggenomen, wordt het steeds gemakkelijker om de collectieve arrangementen, die ons in directe zin minder belasten, boven onze stand vorm te geven – en de kwitantie door te schuiven naar ooit.

Vanuit die ontwenning van ongerief en onvolmaaktheid ervaren wij bezuinigingen en afschaffing van het recht op zorg als een ‘aantasting van de menselijke waardigheid’ en dat terwijl het recht op zorg, zeker vanuit christendemocratisch oogpunt, een vreemd verschijnsel is. Los van zijn relaties, mogelijkheden en behoeften worden de gebreken van het individu omgezet in een claim op het collectief. Dat staat zowat haaks op de gedachte van de menselijke relatie als elementair onderdeel van zorg. Daarnaast is ons recht op zorg onbruikbaar voor aandoeeningen in de langdurige zorg, aangezien

deze lastig in afgebakende rechten te vatten zijn.

Hiervoor zagen wij tevens dat het recht op zorg een aflaat is – een aflaat om de zonde af te kopen dat wij hulpbehoevenden buiten ons leven hebben geplaatst ten behoeve van wat wij als belangrijker ervaren: een glanzende individuele levensloop. ’s Lands boekhouding suggereert inmiddels dat de aflaat dermate prijzig is geworden dat wij deze niet meer kunnen betalen en dat wij beter kunnen stoppen met zondigen. Wij kunnen maar beter opbiechten dat wij de publiek bekostigde langdurige zorg boven onze stand hebben vormgegeven.

* * *

Gezien het ingewortelde maakbaarheidsdenken, de eisen aan onze individuele levensloop, en onze afschuw en ontkenning van de gebrokenheid van het leven, vergt dat een immense inspanning; helemaal omdat deze discussie niet tot in de kern wordt gevoerd. De discussie concentreert zich voornamelijk op de overheidsfinanciën en op gevolgen van bezuinigingen voor de menselijke waardigheid van hen die mogelijk een deel van de collectief gearrangeerde zorg gaan missen. Dat gaat voorbij aan de kern van de zaak: dat er iets scheefzit in onze culturele ordening, dat de collectieve arrangementen voor langdurige zorg te ruim zijn ingericht, en dat onze gedachten over de menselijke waardigheid sterk zijn gevormd door die uitbundige collectieve regelingen.

Zoals de zorgkostendiscussie een symptoombdiscussie is, zo blijkt de strijd voor het recht op zorg een achterhoedegevecht te zijn. Eerder heeft het CDA met visionaire ideeën over de verantwoordelijke samenleving de aanval gekozen en andere partijen op sleeptouw genomen. Dat het hier in feite een cultureel gevecht betreft, biedt uitgelezen kansen om dat opnieuw te doen.